

Nessa Ní Shéaghdha, *Agallamh na seanórach*, 3 vols, Leabhair ó Láimhsgríbhneibh 7, 10, 15 (Dublin, 1942–5); repr. in one volume (with a new introduction) by the Irish Texts Society (London, 2014).
Permission received from An Gúm and the Irish Texts Society.

Nessa Ní Shéaghdha, *Agallamh na seanórach*, (Dublin, 1942–5); repr. in one volume (with a new introduction) by the Irish Texts Society (London, 2014), pp 26-27.

Gērbhó líonmhar eich bhfear bhFäil
a n-áon-tulach a n-aon-däil
(fa mór sár an ghoéith ghrinn)
lúaithe gan tlás each Chonchind.

5 Ag sin, a chlēirigh, an sgeul ro fhochtuis diom
gan conntabhart."

"As urghairdiughadh mheanma 7 aigcanta
dhúinn t'fhuighle 7 t'ard-bhrfathra, a Oisín," ol
Pádraig. "Ní bhfuil áon-locht agoinn orra acht
10 muna mainneachtnaighi mōr-chrábhaidh 7 crois-
fhighle dhúinn bheith ag coitseacht riū."

Ro bhádar ann go ttáinic moch-shoillsi arna
P 15 mhárach ag eadar-mholadh an Dúileamhan go
díochra dúthrachtach. Ro ēirigh Pádraig annsidhe
15 7 gabhus a earradh 7 a éadach uime 7 táinoic ar
an bhfaithche bhféur-úaine bhfochain-ghlais, 7 is
é líon do bhí ina choimhleanmhain trí fichit
naomh-easboc órnidhe aireagha, trí fichid sagart
psalm-ghlan seirbhiseach, 7 trí fichit psalm-
20 chéadlath ag síoladh irsi 7 creidimh seachaóin
Éreann i ngach áird 7 ag beannachadh go búan-
shaothrach. Conadh ann ro riachtadar a dhá
aingeal choimhdeachta go Pádraig, .i. Aoibheall
7 Solas-bhreathach a n-anmanna. Ro [labhair
25 Pádraig] 7 as eadh ro ráidh ria gach ní:

24-25] Tá focail éigin ar lár annso. Buille fé thuairim
iseadh na focail idir lúibíní (féach Stokes, 295: *fiafrai-*
ghios [.i. Pádraig] *dibh* [.i. dá aingil choimhdeachta]).

"Maith, a chairde mo chroidhe," ol sé, "do
budh maith leam a fhios d'fhacchāil úaibh an
budh móide grúcc Rí nimhe 7 talmhan leam bheith
ag coitseacht re sgéalaidh Fhían Érionn."

Ro fhreaccradar san go hurmhaisneach an 5
naomh-chléireach, 7 as eadh ro ráidhsead ris:

"Maith sin, a Phādraig," ol fad-somh, "ní mó
inā trían a n-árd-sgéal accus a n-imtheachta
fhoillsigheas an rí-fhēinnidh dheit orra, oir atā
dearmad 7 díth cuimhne orra aicce féin 7 acc an 10
ochtair oile fil ina choimhdeacht. Agus beannoigh-
thear a mbeoil lat-sa, 7 tabharthor tonn baitsi
Chrīost tharsa, 7 forāiltear orra slēachtuin do
sheascēl na Trínōide 7 creideamh Chrīost 7 na 15
hEagloisi Caitoileachdha do leanmhain go lán-
dhíochra, 7 budh feasach as a haithle fad ar
gach sgéul dā n-iarrfoir-si orra. Agus sgrīobhthar P 16
lat-sa fad a bhfír-bhrfathruibh fothaightheacha
fileadh 7 a saor-litribh solas-leabhor snasda saor-
ollamhan ionnus go bhfoillsighthear fad d'uaislībh 20
7 d'árd-mhaithībh re deireadh an domhain si, do
ghairrdiughadh meanman 7 mór-aigeanta dhóiph."

Ceileabhroid dó faromh na haingil, .i. Aoibheall
agus Solus-bhreathach, dā ngoirthī Uictor. As
ann sin do-chúas úadha-samh ar cheann Oisín 25
cona ochtar árd-fhéinneadha, 7 tancatar chuíce
gan mhoille ann sin.

"An bhfuil a fhios accoibh," ol sé, "créd 'mā

Nessa Ní Shéaghdha, *Agallamh na seanórach*, (Dublin, 1942–5); repr. in one volume (with a new introduction) by the Irish Texts Society (London, 2014), pp 60-73.

Naomh Pádrúic," ol Oisín. Co nd-ébhairt na roinn :

" A thulach árd aoibhinn-si
gus a ttigdís Fíana fionna,
5 ba gnáth longphort lán-adhbhal
ort 7 gasraidh ghiolla.

Rob í ar ccuid re a coimhaireamh
ar seilcc dhoire gacha díne
sméra sccema sgeochora,
10 cna do chraobhuibh Chinn tíre.

Maotháin drissi dealcnaighe,
gassáin chreamha gan chiona[i]dh,
do chaithmaois gacha Beultaine,
buindén bhláithe, barr biorair.

15 Eōin a dhoiribh diamhroibh
do-riachtdaois fulacht Féine,
toghmoill bhreaca a Bearomhuin,
níd bhecc' a beannuibh sléibhe.

20 Bradáin lúatha Luibhnidhe,
easconna Sionna saofre,
coiligh fheadha Fhírghrinne,
dobhráin a dhiamhruibh Daoile.

8 gacha] recte gach.

9 sccema sgeochora] recte sciamhdha sceachaire,
(Stokes, 729).

13 gacha] recte gach.

15 diamhroibh] diamhaire (Stokes, 732).

Iasgach mara muiridhe
a chríochuibh Baoi 7 Béarra,
medhbhān Faide fíor-ghloine,
duillioscc a chuan caoimh Cléire.

Snámhradh Loingsi lochaighi
5 do budh maith re Mac Lughach ;
ticcmís slóigh is sochuidhe
ar do thaobh thall, a thulach.

Misi Oisín alt-bhladhach ;
théicchinn a ccorruibh curach ;
10 fuaras gáibhthe glasmhara
a ttimchioll tonn is tulach.

A.

Gluaismaoíd a haithle an tshnasda sin do bhúain
dár sleaghuibh," ol Oisín, "go Fionntráigh 15
budhdheass. Ro cōiricheadh an cath iaromh, 7
ba loch ar léithe é. Is and sin at-choncamar
aon-ōglaoch dár muinntir dár saigheadh," ol
Oisín, "i. Caol crōdha céad-ghuineach ua
Neamhnúaill. 20

'Can ass a ttánccois chugoinn anossa, a Chaoil?'
ol Fionn.

'Ass an mBrugh mbráonach mbrat-sholuis
mbúan-áloinn athúaidh,' ol Caol.

'Créd tucc ann sin thú?' ol Fionn. 25

17 léithe] sic.

'D'agallomh Mhuirne inghine Deircc, .i. mo bhuime, do-chúadhas ann,' ol Cáol.

'Créd imā ndeachois *dā* hagallomh-sidhēin?' ol Fionn.

5 'D'iarraidh conganta uirre dochum mná *dā* ttugas toil γ trom-ghrádh do thochmhairc dhamh,' ol Caol.

'Cia an bhean *dā* ttugois an toil sin?' ol Fionn.

10 'Do roighne ríoghan na sídhe solus-ghlan do-radus-[s]a an trom-ghrádh ucchod, γ Créadh a hainm.'

'Maith *tár*la duit *mās* do Chréidh inghin Chairbre *chneis*-bháin, inghean rí Ciarraidhe Lúachra, tucchois an toil sin; γ an bhfeadoir-si, 15 'anam, a Chaoil, *gurab* í sin ban-mhealltóir bantrachta γ ban-*dā*la na hÉireann uile?' ol Fionn. 'Óir ní *bhfuilid* trí seoid a ndúnadh P 43 *nō* a ndeagh-bhaile a nÉirinn do neoch nār bhréccustar go a bunadh-bhaile *budhdheisin*. 20 Agus as doiligh an bhean sin d'fhagháil duit-si, a Chaoil,' ol Fionn, 'óir ní ccomhraicfe an ccēn bhias ina bheathaidh aoin-fhear lé acht muna ndéarma dúain dí ina mbiaidh tuarusccbháil a cúach, a corn, γ a copān, a síthile so-mhaisigh, a 25 teaghlaiigh, a tirm-ghríanāin, a cathaoire, a caoimh-iomdhadh, a dúnadh, γ a deagh-bhaile, γcā.'

5 conganta] ls. *connganta*.

6 ttugas] ls. *ttugois*.

10 Créadh] ls. *oiréadh*.

'Maith tarla dhamb-sa,' ol Caol, 'óir itā dúain go heallomh accom don inghin farna dhénamh dom bhuime dhamh, .i. do Mhuirn inghean Deircc.'

Tuccamair-ne trén-fhailighe don chath do 5 chōrucchadh and sin," ol Oisín, "γ tiaghmaoid do thochmhairc Créidhe do Chaol, γ nochar hanadh linn go rānccamor Carruic Locha Cuire a n-iarthair Éireann, airm a mbaoi an inghean cona bantracht briathar-mhilis. Íar ndul go doras an 10 dūnaidh γ an deigh-bhaile dhúinn ro chansamor an dórd fiansa cco fearamhoil fír-bhinn, γ ro éirgheadar ingheana míne macānta ar sgeimhealbhordaidh sgiámh-ghlana an solus-ghríanāin γ ar tháidhbhlibh taitneamhach na teadhghuisi. Do-riacht Créidhe dār n-agallomh iaromh γ trí chaoga 15 *ban* do bhantracht ina hurthimchioll. Ro labhuir an flaith-ruire Fionn as a haithle γ as P 44 eadh ro ráidh:

'As dó thānccamair-ne sonn, a inghean,' ol 20 sé, 'dot thogha-sa γ dot thochmharc.'

'Cía *dā* ttāngabhar dom thochmhairc?' ol an inghean.

'Do Cháol chródha ua Neamhnuail, .i. mac rígh Laighean,' ol Fionn. 25

'Ro-chualamar an curaidh sin a ccen go bhfacamor,' ol Créidhe. ''Anam, a Chaoil,' ol sí, 'an bhfuil accod an choidhbhche do-chuinghim-si

ar gach aonfhear, .i. dúain do thabhairt chugam
go hérlaimh iméscasáidh ?'

'Atā imorra,' ol Caol.

'Gabh dhúinn an dúain sin,' ol Fionn.

5 Ro éirigh Caol iaromh co nd-érbhairt :

'Turas agom Dia hAoine
(gē dheachor, im fhīor-aidhe)
go teach Crēidhe, ní gnīomh súaill,
re hucht an tshlēibhe 'narttuaidh.

10 Atā a ccinneadh dhamh dul ann
go Crēidhe dan crīoch Anann,
go rabhar ann gan deacoir
ceithre laithe is leith-sheachtmhain.

15 Aoibhinn do theaghlach na mnā
idir fhear mhnaoi is mhacaoimh,
idir dhruithnigh is aos ceōil,
idir dháileamh is dhorseōir.

Biodh aoibhinn dhamh-sa 'na dún
ar choilcīdh chaoimh is ar chlúimh ;
20 madh āil do Chrēidh Chnuic na cCros
budh aoibhinn damh mo thurass.

12 dan crīoch Anann] recte *dd Chīoch nAnann ?*
(Stokes, 774 : *a Cīchaib Anann.*)

15-16] Stokes, 776 : *Aibinn in tech ina td idir fhira is maca is mnd.*

16 dhruithnigh is] recte *dhruīdhe 'gus ?*
20 chlúimh] recte *chlúimh.*

Sftheal aice a sil sūgh subh :
eiste nigheas a caomh-chruth ;
dabhach ghloine im fhíon mheascddha ; P 45
copāin aice γ caoimh-easgra.

A dath amhuil dhath an aoil ; 5
coilcteach idir hí is aoín,
síoda idir hí is brat gorm,
deargóir idir hí is glan-chorn.

A grianān cloch go ccuirre
d'airceat γ d'ōr bhuidhe, 10
ro thuigh druineach gan dochta
d'eitibh donna dubh-chorcra.

Dhā ursoind uaine aice,
a comhla ní d'fhiodh craicce ;
d'aircead eachta, caoimh ad-closs, 15
an crann baoi ina ard-doras.

Cathaoir Chrēidhe dod láimh chlī
badh suarca 'sa suarca hí :
easair uirre d'ōr Ealpa
fā chosuibh a caoimh-leaptha. 20

Leaba luchoir go ccaoine
fil ōs cionn na cathaoire
do-rōnnadh do thuile thair
d'ōr bhuidhe 's do lícc lōghmhair.

Leaba eile dā láimh dheis
(codladh uirre níorbh éisleiss)
cco bpuboill go mbriocht mbugha,
go ccaomh-shlatuibh crēdhumha.

5 An teaghlach fil ina tigh
as dóibh is aoibhne fā nimh .
nídód ghlasa slioma a bhfuil,
ad casa fionna a bhforfhuilt.

10 Do bheidís fir iarna ngoin
ina síor-shúan go sādha[i]
re hēnuibh sídhe ag sináin
ós bhordaibh a glain-ghrianāin.

15 P 46 Madhim buidheach-sa don mhnaoi,
do Chrēidhe dā ngoir in chaoi
bérad ní bhús sia a laoidhe
do mhaoidheamh a comaoíne.

20 Madh áil do Chrēidh d'fhuil Chairbre
ní rom-chuirfe for cháirde—
a rádh go mear riom abhus :
'mo chean, mo chean, dot thurus'.

Céd traighidh a ttigh Crēidhe
ón ccuirr go roich a chéile,
tríocha traighidh re a [d]tomhus
eidir a dhá dheagh-dhoras.

11-12 sináin : -ghrianāin] recte *siandn* : -ghriandn
(Stokes, 799). 18 cháirde] recte *cairds*.

A fhudhnacht is a thuighe
d'eitibh ēn ngorm is mbuidhe,
a earrsgoir is a thobair
do ghloine is do charmhogal.

Dabhach ann do chuirm flatha 5
ass a sil sūgh súarc-bhracha,
abholl ós cionn na daibhche
co n-iomad gach trom-thoirthe.

An uair líontar corn Crēidhe 10
do mhiodh na daibhche déine
tuitid isin ccorn go ceart
ceithre hubhla a ccoimhnaoinfheacht.

An tí 'gā ttād sin uile
idir shéud 7 dhuine,
rucc Crēdh a tulchoibh trí m[b]jeann 15
eadh urchoir do mhnāibh Éreann.

Duain sonn chuire 'na coibhche,
nocha duan fhir anfhoirfe ;
abradh riom Crēidhe co ngus :
'mo chion, a Chaoil, dot thurus.' 20
Turus.

Ro chomhraic Caol 7 Crēidhe rē-roile iar sin 7
ro bhāmair-ne [ann] co ceann chūig láithe cona
3 thobair] recte *thobar*.

n-oidhchibh faromh. Acht atā ní cheana, ní rabhamar a bhég don aimsir sin acht acc ól 7 acc
 P 47 aoihbneas a ndūnadh na daigh-ríoghna Créidhe go
 subhach soimheanmnach. Is and sin do ráidh
 5 Fionn gurbh iomchian an iornaidhe bhoí forra
 óna hallmhurchaibh bādor a bhFionntráigh gan
 ionnsoighidh do thabhairt orra, 7 co ngluaisfeadh
 chuca gan mhoille an tan sin. Do-rad an inghean
 earradha díste diongmhala dhóibh go huilidhe ó
 10 ghiolla go hōglaoch 7 ó ōcclaoch go rígh-fhéinn-
 idh do réir úaisle 7 aireachuis gach aoin díobh
 fó leith.

Ro éirgheamar go hathlamh imēsccaidh as a
 haithle," ol Oisín, "7 ro ráidh an flaith-ruire
 15 Fionn ann sin go mbéradh an inghean lais go
 bhfionnadh cia dhíobh buadh cosccrach don chath-
 ughadh sin Fionntrágha, Fíana Éireann nó all-
 mhurchaigh.

Ticc an inghean linn," ol Oisín, "go loinneach
 20 lán-mheanmach 7 tucc ealbha 7 innille, búar 7 bó-
 thāinte lē do fhreasdol 7 do fhritheōlamh ríogh 7
 ruireach na Féine feidhm-neartmhaire a n-am
 tarta 7 trom-íotan 7 re hucht leasaighthe 7 leighis
 othar 7 anbhann fri hudhacht an chatha sin.
 25 Bāmar seacht laithe dhēag ag cur an chatha
 iaromh, 7 as a ttoigh na hinghine do bhíodh ar
 leagha 7 ar lucht othrais gā mbiathadh 7 gā mbuan-
 leighios re headh na haimsire sin.

14 haithle] ls. hailth.

Ciodh trácht, mur do dhearscnaigh an inghean
 sin do bhantracht 7 do bhanchuirí na Féine ar P 48
 chruth 7 ar chaoimh-lí, ar thiodhnacal séud agus
 sár-mhaoíne, ro dhearscnaigh a fear, .i. Caol
 cródha, ar ghoil 7 ar ghaisceadh do thríbh catha 5
 na gnáth-Fhéine isin cathughadh chalma churata
 sin Fionntrágha go ttáinic tiomdhibheadh saoghail
 dā shoighidh; 7 ro buadh beud búan-chuimhneach
 an gníomh do-rōnadh ann sin a ndeireadh an
 chathoicchthe sin, .i. an cathmhíidh do bháthadh 10
 far líonadh an láin mara thairis; 7 ro bhādar
 beothodhaigh shaolacha ag an ccuraidh sin," ol
 Oisín, "ionnus go bhfuairseat bás 7 búan-écc
 an ionbhaidh sin. Tucc an tonn faromh a chorp
 chum calaidh faromh. Do-riacht an inghean 7 15
 maithe 7 mōir-úaisle na Féine chuige 7 ro thógsat
 leó é gusan trácht ndisceartach d'Fhionntráigh, 7
 Trácht Chaoil a ainm ō sin ale, 7 Fearta Chaoil
 ainm na fearta. Táinic an inghean ann sin ōs
 cionn a caoimh-chéile 7 do-rinne nuall-ghubha 20
 adhbhal-mhór úasa. Ro shín re a thaobh as a
 haithle 7 as-beart:

'Ciodh um nach bhfuighbhinn-si bás go bith-
 erlamh do chumhaidh mo chaoimh-chéile an tan
 fuarsiot na fíadh-mhíola bás dā chumhaidh.' 25

Agus as cuma baoi agá rádh 7 do-rinne an
 laóidh:

12 beothodhaigh] sic. 19 na fearta] recte an fhearta.

‘ Géisidh cúan
ar a bhuinne ruadh Rinne dā Bhārc :
bāthadh laoiċh Locha dá Chon
seadh chaoneas tonn frí thrácht.

³
P 49 Luinche corr
i seisceann Droma dhā Thrén ;
is í nis freaccartha bí,
sionnach Dhá Lí ar tí a hén.

10 Truagh an fhaoidh
do-ní an smáolach a nDruim Chaoín,
7 ní neamhthruaighe an sccol
do-ní lon a Litir Laoidh.

13 Trúagh an tshéis
do-ní damhān Droma Léis :
marbh eilitt Locha Síleann,
géisidh damh dílleann dā héis.

20 Saoth liom
bás an laoiċh no luigheadh leam,
mac na mná ō Dhoire dhá Dhoss,
a bheith aniogh is cross fá chionn.

2 ar a] recte *ós* (Stokes, 843). Rinne] recte *Rinn* ?
(Stokes, 843).

4 seadh] recte *is eadh* (Stokes, 844).

5 Luinche] recte *luinceach* ? (tuairim E. Knott, *Ir. Syll. Poet.* lch. 87).

7] recte *sisi ní aincenn a bí* ? (Stokes, 846).

17] recte *Ba saoth liom* (Stokes, 851 *Ba saeth lim*).

20 is] recte 's.

Saoth liom, a Chaoil,
do bheith a riocht mairbh rem tháobh
is tonn do thocht thort, a fhir,
is eadh rom-bhir fō mhaoíth.

Truagh an gháir
do-ní tonn trágha re tráigh :
ō ro bháidh m'fhear sēaghdha sáor
as saoth liom a dhul 'na dháil.

Truagh an treas
do-ní tonn san tráigh si theas ;
misi, thāinġ ceann mo ré,
measoide mo ghné (ro-feas).

Cithghal chrom
do-ní tonn teann Tolcha Léis ;
misi, nochan fhuil mo mhaoin
ō ro mhaoidh an sgeal ro ghéis.

Ō ro bháidh Caol mac Criomhthain
nochan fhuil m'ionmhain dā éis ;
as mōr ttriath ro thuit dā lāimh,
a sgiath a ló gáidh ro ghéis.'

Fuair an inghean," ol Oisín, " bás do chumhaidh
a caoimh-leannāin. Ro hadhnaiceadh a n-aon-

1] a Chaoil] recte *Caol* ? (Stokes, 853 : *Caol*).

3-4] Stokes, 854 : *tond do thoc[h]t tar a thaebh geal-*
is ed rommer, mé a aebh.

17 Criomhthain] ls. *Críomtain*. 20 ro] Stokes, 864 : *nir*'.

uaigh fad, ⁊ misi," ol Oisín, "ro thóccaiibh an lía fil uasda, ⁊ Feart Chaoil ⁊ Feart Créidhe ainm an fhearta ina bhfuilitt."

"Caidhe Brógán sgríbhinn?" ol Pádraig.

5 "Atú sonn," ol eisiomh.

"Sgríobh an sgél ucchod," ol an naomh-chléireach.

Do-ghní samhlaídh.

Nír chían dóibh as a haithle go bhfacadar an
10 dírim shluaigh dhána dheagh-shluaigh chuca gach ndíreach ⁊ damh-dhabhach do sgiathaiibh díse deilicthe dearccóir ina n-uirthimchioll ⁊ fiodh-neimheadh do shleaghaiibh dos-cháomha deagh-shnoite dath-rionnaighthe go húrard re geal-
15 ghúailnibh na gasraidhe. Tíaghaid isin bpuboll a mboí Pádraig, ⁊ tucastar an fear budh féarr dhíoph a cheann ina ucht ⁊ ro shléachtasdair dó, ⁊ do-rinneadar a mhuinntear mar an ccéadna.

"Cía thusa anois?" ol Pádraig.

20 "Bran mac Deircc misi," ol an t-óglaoch, "⁊ do bhí m'athair 'na aird-rígh ar dhá chōicceadh Mumhan."

"Créd tuce sonn thú?" ol Pádraig.

"Ócclaoch maith do-chuala a bheith at fhochuir-
25 si do mhuinntir Fhinn mheic Cumhaill, ⁊ táinac d'fhoghluim an dhúird fhíansa ⁊ thuilleadh fianaghachta nach bhfuil accam úaidh."

"An ccluine súd, a Oisín?" ol Pádraig.

10 shluaigh] sic.

"Do-chluinim," ol Oisín. "A anom, a Bhroin," ol Oisín, "innis dúinn cionnus do-ní [do] mhuinntir seilcc ⁊ sáir-fhiadhach."

"Do-ní," ol Bran, "iadhadh im an ccnuc nō im an ngleann eidir choin, ghiolla, ⁊ óglaoch. 5 Bimaoí re headh imchían laithe samhlaídh sul chuirid ar ngadhair ghlóracha fíadh nō fainn-eilitt P 51 dār n-ionnsoighiadh. Feacht ann," ol sē, "marbh-maoí an fíadh ⁊ feacht oile ní mharbh-maoí."

Ro chaoieastar Oisín frasa díochra déir iar cclos 10 na fíanoidheachta sin dó. Ro éirigh Pádraig ann sin ⁊ ro farr ar Oisín sguir don gholghaire for i mboí ⁊ dul leó co Ceann Fheabhradh Sléibhe Caoín. Ro éirigh Oisín ar chomhairle an chléirigh ⁊ tiaghoid an líon bhádor co rāncador Ceann 15 Feabhradh. Is amhlaídh ro bhoí suidhiucchadh in ionaidh ina rabhador, .i. trí ghleanna ime ⁊ loch lionn lionn-fhuar eottorra ar mheadhōn, .i. Loch mBó a ainm, occus Oismeadoil ainm na tulcha sléibhe for a mbádor. 20

"Cnoc na hAire alla aníar don loch áit a mbíodh Conān mac Mórna cona fheadhain ag dēanamh sealcca, Finninis ainm an chnuic airrthearaigh áit a mbíodh Fearghus Finnbhēil, file na Féine, ⁊ Fearrdhomhan mac Buídhbh Dheircc mheic an 25 Dághdha ⁊ conoirt léigthe ina lámhaiibh, ⁊ Cnoc Máine ainm an chnuic si theas, a naomh-chléirigh," ol Oisín, "áit a mbíodh giolla grádha d'Fhionn, .i. Flaitheas Fhear Leath-chúarāin, ⁊ is ann bheōs do

Nessa Ní Shéaghdha, *Agallamh na seanórach*, (Dublin, 1942-5); repr. in one volume (with a new introduction) by the Irish Texts Society (London, 2014), pp. 173-182 (Poem beginning Aonach anú luidh an rí).

báidheadh an teine co trén-athlómh, ⁊ ro ghabh-sam a cceann a chéile isin ccubhachóil ccoimhdhoirche sin, ⁊ ní thioctadh aóineach dhínne ina dhían-bheathaidh as an ccúilidh sin acht muna beith an flaidh-ruire Fionn dār bhfoiridhin.

Ro bhámar amhlaidh sin nō gur éirigh an ghrian ghlan-ruithneach arna mhároch. Ro thuit gach fear accoinn a bhfanntaisibh éucca ⁊ anbhfuinne. Gairid ro bhámar isin niúll sin an tan ro éirghimor as ar ttámh ar an ttulaigh baof ós an ttéaghdhais, ⁊ fuaramar ar n-each iomlán accoinn cen ainimh cen on, ⁊ ro ceileadh an bhruigh-ean oruinn and sin gan amhorus.

As fad baof ann sin," ol Oisín, "na naoi ffúatha a hIobhar-ghlionn do dhioghail a seathar go sonnradhach, .i. Culleann chalma chraos-leathan ro mharbhoisdair Glas mac Áon-cheárda Bérré dā chéd-ghníomhaibh goil' ⁊ gaisccidh. Agus as é sin aon-rioth is mó ro chuir oram-sa dā ndearnus ariamh, a Dheircc," ol Oisín.

Conadh do dheimhniughadh an neithe sin adubhramor do-rinne Oisín an laoidh trē scís ⁊ athtuirsi a nÁonach Life a Laighnibh an tan do ghoirthí Gúaire Dall de, ar ndul a radhairc uaidh, co n-ébheirt :

20 ndearnus] ls. ndéarnuis.

" Aonach anú luidh an rí
Aonach Life go lán-lí;
gairit lais gach aon téid ann,
ní hionann is Guaire Dall.

Ní Guaire Dall goirthí dhíom
tan lodamar go tigh an ríogh,
go teach Fhíachoidh, fítheadh goil,
gusan tráigh ós Bhodhama[i]r.

5
P 130

Aonach Clochair do mhór Fionn
is Fiana Fáil, cionn ar chionn,
's do mhórsad Muimhnígh don mhoigh
⁊ Fíacha mac Eóghain.

10

Ruccadh eich na bhFían san treas
is eich Mhuimhneach na mór-leas;
fearsad teóra graiffne far soin
for fhaithche dheigh-mheic Eóghain.

15

Each dubh ag Dil mac Dhā Chreacc
as gach graiffne ro chuireadh
isin ccarroicc ós Loch Gair
rucc trí lán-bhuaidha an aonaigh.

20

1 rí] ls. rígh.

6 lodamar] recte lodhmar?

18 chuireadh] recte chuirsead (: Chreacc); bal in cach cluchi rofersat (leagan LL, 18, ag Stokes, R.C. VII, 290).

Cuingheas Fíacha an t-each iar soin
ar an draoí ar a shean-athair;
tairceas céad [dó] do gach crodh,
cco ttugaadh a ttuarosdol.

5 Adubhairt an draí go mblaidh
d'aitheascc maith re mac Eōghain:
'beir mo bheannacht, beir an t-each
7 tiodhlaic í ar h'eineach.'

'Acc súd duit-si an t-each dubh dían,'
10 ar Fíacha re flaith na bhFían;
'acc súd mo chlaidhiomh go mblaidh
acc súd each uaim dott araidh.

Acc súd cathbharr as geall céad,
ag súd sgiath a thíríbh Grécc,
15 bíodh accad mo shleagh neimhe
re cois m'iodhna aircc[d]eidhe.

Acc súd trí coin as coēmh dath
Deirdre, 7 Da[th]chaoin, Dúalach,
go mbuincedhaibh óir bhuidhe,
20 go slabhradhuibh fionn-dhruine,

P 131 Madh feárr leat nā dul gan ní,
a mhic Cumhaill Almhuinf,
nā deachois gan aisgidh as,
a fhlaith na bhFían bhfaobhar-ghlas.'

2 draoí] recte *draoidh*? (*vig* LL, 22); ar a] recte *a* (D. F., laoi XIII, 5)?

Imthaighis Fionn féin iar sain,
buidheach é do mhac Eōghuin,
ceileabhbras cāch dā chéile,
nochar chiūin ar ccoimhēirghe.

Do-chuaidh Fionn romhuinn ar séad,
5 ticcmíd lais trí *fichid cēad*;
co Caicher, go Clúain ós Loch,
'seadh lodamar as an aonach.

Trí lá, teōra hoidhche ar bhlaidh
ro bhámar a ttigh Chaichir,
10 gan easbhaidh leanna inā bídh
ar mac Cumhaill, ar an rígh.

Trí *chēad* bó is trí chēad brat
do-rad Fionn (nír bh ēccomhnairt),
15 flaith-fhear 'na[r] ruaimneadh reanna,
do Chaicher mac Oilealla.

Luidh Fionn d'iomlúadh eich duibh
gusan Tráigh ós Bhodhamuir;
leanoim-si 7 Caoilte trē bhaois
20 7 riothmaoid trē thoghaois.

8 lodamar] recte *lodhmar*?
13 is] recte *agus*.
14 ēccomhnairt] recte *ēccomhnart*.
17 eich] *in eich* (D. F., XIII, 13); *an eich* (Stokes, 1614);
a eich (LL, 65).

Gíodh sinne níormho malla,
 robsad luatha ar léimeanda,
fear úainn dā chlí *fear* dā dheis,
 ní bhíadh fiadh nach ffoirghemis.

5 Íar sin mothaigheas an rí,
 búaleas a each *tar* Tráigh Lí,
tar Thráigh Lí, *tar* Thráigh Dúin Ghlais,
tar Fhraochmhagh is *tar* Fhionnais,

10 A Magh Fleisce, a Magh an Chairn,
tar Shein-iubhar mac Maoil Ghairbh,
tar urchar Fleisce finne,
tar cholamhnaibh Coichrinde,

P 132 Tar Dhruim Éadoir, *tar* Chlúain Chaoin,
tar Thrácht Dhá Fhian, a bhFormhao[i]l ;
 15 7 ní riacht Fionn dā each
 gusan cnoc dan hainm Búir[n]each.

Iar rochtain dúinn isin cnoc
 sinne *budh* lúaithe cen locht ;
 ciodh sinde ba lúaithe and
 20 each an rí nírbho ro-mhall.

' Adhoigh so deireadh don ló,'
 do ráidh Fionn, ní hiomarghó,
 ' as baóis do-rad sinn ale
 éirgheam d'iarraidh fian-bhoithe.'

1 níormho] níorsam (D. F., XIII, 14) ; nírsar (LL, 81).

Silleadh ro shill seacha an rí
 ar an cconair dā leith chlí
 co n-fhaca an teach co ndaighne
 san nglionn ar air mbéaloiph-ne.

An sin adubhairt an rí
 mac Cumhaill, *fear* gon mifrí :
 ' gus anú ní fhaco teach
 san nglionn sa géarbham eólach.'

' Tair riúin,' ar Caoflte, ' dā fhios,
 mór tteach atá 'nar n-ainfhios,
 10 úair as úait as féarr gach ní,
 a mheic Cumhaill Almhuiní.'

Íar sin do-chuamar asteach ;
 ar tturas dúinne dob aithreach ;
 fuairsiom gréch, gol, is gáir,
 15 is muinntear dhísgir dhígháir.

Aitheach lath for lár astoigh
 gabhois each Finn go héccaidh,
 fadhois an ccomhluidh soinne
 for chorránaibh iarnaidhe.

14 dúinne] recte dúinn ?

19 soinne] recte sunn de (D. F., XIII, 24) ?

20 for chorránaibh] dia corrdnaibh (D. F., XIII, 24) ;
 de baccánaib (LL, 116).

Suidhmaoid ar an ccolbha ccruaidh ;
do-ní ar n-*aídh*si re hén-úair ;
an ccúail ttruim ro bhaoi ar an tteine
is uail nach rus-mhúch do[n] deataigh.

' 133 5 Do ráidh an t-aitheach d'áirde a chinn
aitheasc nachar lán-bhinn linn :
' éircchídh, a lucht atá astoicch,
canaidh ceól don rí-fhéinnídh.'

10 Éircchid naoi ccolla as an cctúil,
as an leith fa foixe dhúinn ;
naoi ccinn as an leith oile
ar cholbhadhuibh íarnaidhe.

15 Légoíd naoi ngréacha garbha
go comuir, níor chaomh-laphra ;
freagris an t-aitheach fá seach,
7 freagrais an méidheach.

20 In ceól do chanadar dúinn
do dhūiseōchadh mairbh a huir ;
súail nachar bhris cnāmha ar ccinn ;
nír bh ē an coicceadal ceól-bhinn.

2 ar n-*aídh*si] recte ar n-*ōssaig* (D. F., XIII, 25), ar
n-*ōsaic* (LL, 122).

3 ar an tteine] recte for *tein* (D.F., XIII, 25).

4 is . . . -mhúch] recte *súail nāron-múch* (LL, 124).

5 d'áirde a chinn] recte *nár bhinn* (D.F., XIII, 26) ?

6 -bhinn] recte *-m[h]aith* (D.F., XIII, 26) ?

Géarbh olc gach aon-cheól díobh soin,
fa measa ceól an mhéidhigh ;
ní raibhe ceól nār dhúla
acht fead fhir na hén-shúla.

Éirghios an t-aitheach iar sain, 5
7 gabhois a thuaidh cconnaiadh,
búailis is marbhus ar n-each,
feandois is cosccras gan fhuireach.

Idubhairt Caoilte re Fionn
aitheasc nachar lán-mhaith liom : 10
' an t-aitheach ro mharbh ar n-each
dighēlam air cen fhuireach.'

' B'í ad thosd, a Chaoflte,' bhar Fionn :
' mear-ghlóir nach ttuillionn a ccionn ;
do-ghébhtā forlonn, a fhir, 15
fā chomhlonn ris na fuathaibh.'

Coécca bir ar a mbí rinn
tucc lais do bhearuibh caorthainn,
ar gach mbior áighe dār n-each,
7 sáidhidh bhān teallach. 20

Nír bh inneónta bior dhíobh sin
in tan do thócc ōn tteinídh
is tucc i fífadhnuisi Fhinn
feōil a eich ar bheáruibh caorthinn. P 134

8] Fágtagar is ar lár ar mhaithe leis an meadaracht.
24 a eich] recte *eich* (D.F., XIII, 33), vel *om* (LL, 164).

' A aithigh, beir leat do bhfadh ;
 a aithghin ní dúadhas ríamh,
 ⁊ nochan íos go bráth,
 fá mo bheith gan bhíadh aon-tráth.'

5 ' Mās uime teacthaoui um theach
 d'obadh bídh,' ar an t-aitheach,
 ' fúiccfithí, a Fhinn, mór an modh,
 bhar ccinn ar bhar ccosccar.'

10 Ann sin ro éirgheamor súas ;
 gabhmaoid ar ccloidhmhe go ccruas ;
 ionnsaigheas cách aroile ;
 ro budh manadh dornghoile.

15 Ro báidheadh an teine thís
 co nár léir lasair nā grís ;
 tiomairccthear cúil ndoirche nduibh
 oirn ar ttriúr a n-éin-ionphaidh.

20 In uair do bhámar cionn ar chionn
 cia do fhóirfeadh sin acht Fionn ?
 do marbhadh sinn uile dhe
 muna bheith Fionn na Féine.

8] Tá siolla i n-easnamh ar an líne seo.
 17 In uair] recte *Mar* (D.F., XIII, 38) ?
 18 acht] ls. *ar* (D. F., XIII, 38 : *acht*).

Ceann ar cheann dūinne mur sin,
 ō thús oidhche go maidin,
 nō go ttānoicc grían san teach
 a ttráth ēircche arna mhāroch.

An tráth ro éirghe an ghrian 5
 tuitiadh gach fear soir is siar,
 tāinic neull a ccionn gach fir,
 ro bhāmar marbh ar aon-lāthoir.

Gearr ro bhāmar isin ttámh 10
 gur éirgheamor is sinn slán ;
 ceiltear an teach óirn iar soin
 is ceiltear an mhuintir.

Ann sin ro éirigh flaith Fáil 15
 is srían a eich ina láimh,
 slán uile eidir cheann is chois :
 ro bhaoi gach aisce 'nar n-éccmois.

Is íad sin ro throid rinn 20
 na naoi ffúatha a hIobhar-ghlionn
 do dhíghail oirn a seathair
 darbh ainm Cuilleand chraos-leathan.

8 ro bhāmar] recte *co mbai* (LL, 192).
 12 is] recte *agus*.
 17 ro throid] recte *do-rála* (LL, 209).
 18 -ghlionn] recte *-ghlinn* (: rinn).
 19 seathair] recte *seathar*.

Os misi Oisín mac Finn,
 táraidh mé creidiomh Tãilginn;
 gēarsam calma ag cur na ccath
 noch a chumhghoim an t-áonach.

A.

5 Acc sin an cheist chuiris form, a Dheircc,"
 ol Oisín, " uair as é sin aon-rioth is doilgheasa 7
 is feárr do-righneas-[s]a ríamh. As deireadh do
 ló ann, a Dheircc," ol Oisín, " 7 as mithigh dhüinn
 fos 7 fíor-chomhnuidhe do dhéanamh 7 fían-
 10 bhoith d'ullmughadh 7 d'fhíor-chaomhna, óir as
 deireadh do láthair dár láochraidh."

Iar cclos an chomhráidh sin do Dhearcc téid
 isin sídh anonn d'innisin d'Ilbhreac Oisín mac
 Finn do bheith and sin ag Sídh Áodha ós an Eas.
 15 Ó't-chualaidh Ilbhreac Easa Rúaidh, Aodh
 Minbhreac mac an Dághdha, 7 maithe 7 mór-
 úaisle na sídhe ol-cheana, Oisín do riachtoin a
 ccomhfhoccus dóiph, ro ráidhseat re Dearcc a
 thaphairt isin sídh.

20 Tãinicc-siomh as a haithle ghusan ionad i
 mboí an deigh-fhear Oisín, 7 rucc leis isin sídh é
 cona ochtar ándradh. Ro éirghedar in d'fas
 deigh-rígh báttar isin mbruighin, .i. Ilbhreac 7
 Áodh Arm-chorcra, 7 ro fhearsad fír-chaoin fáilte

16 Minbhreac] Is. *minbhreach*.23 Ilbhreac] Is. *Ilbhreach*.

re hOisín 7 rena mhuintir 7 ro chuirsead eatorra
 ina shuidhe hé 7 ro suidhiucchadh a ochtar áird-
 fhéinneadh a ccathaoiribh gloinidhe ar laoch-lár
 na bruighne. Ro freasdladh 7 ro fritháileadh an
 flaith-fhéinnidh go friochnamhach. 5

As í sin úair 7 aimsir tárta coccadh 7
 coimheasáonta eidir Ilbhreac Easa Ruaidh agus
 Lir Sídhe Fionnachaidh, 7 no thicceadh éun co
 nguilbnibh iarnaidhe 7 co n-eirr theineadh ar an
 fíuinneóig nua-chrothaigh n-órdhaidhi, 7 ro chraith-
 eadh a chrúaidh-eiteadha gacha nóna co nach
 bhfáccbhadh claidheamh ar chādhe-alchuing, nã
 deigh-sccíath ar dhlúith-dhealccán, inã sleagh ar
 sháor-chongbháil cen a leaccadh a cceanduibh 7
 a ccorpuibh luchta na bruighne go boirb-
 neartmhar, 7 no bhídís-[s]iomh a n-oirchill na
 dála sin do dhiübhraccadh in eoin go hurlamh
 imésccaidh, 7 gach urchor do-bheirthí go glé-
 neartmhar dã ghnáth-mharbhadh do theaccmhadh
 a cceannaibh fir nō mná nō macaoimh do lucht
 na lãn-bhruighne é, go luaith-easbhuidheadh an
 té dã ttagmhadh 7 noch a ndéanadh olc nō urchoid
 don éun. 15

Ciodh trá acht, iar n-orducchadh an óiltighe
 dhóibh in ionbhaidh sin do-riacht an t-én chucu 7
 do mheasg 7 do mhearaidh na maithe 7 na mór-
 25

5 friochnamhach] Is. *fhriochnamhach*.8-9 co nguilbnibh] Is. *con ghuilbnibh*.10 n-órdhaidhi] Is. *ndórdhaidhi*.13 deigh-sccíath] Is. *deighsccáith*.

Nessa Ní Shéaghdha, *Agallamh na seanórach*, (Dublin, 1942–5); repr. in one volume (with a new introduction) by the Irish Texts Society (London, 2014), pp 186-197.

"Aireach leat, a rígh-mhílídh," ol sé, "cia d'Fhíanaibh Érionn iccā mbíodh an [t]sleacch si?"

Ro bheanoistear Oisín a cinn-bheo caoimh cumhdaigh dhi, ⁊ ro bhádar tríocha seamonn d'ór orloisccthe thíre Arabia ina hionnsmuibh, ⁊ ro aithin-siomh í and sin.

"Sleagh Fhíacha mheic Congha sunn," ol sé, "⁊ as lé ro ghabhastar m'athoir-si," ol sē, "flaith-eas for na Fianaibh, ⁊ as ass tuccadh í, a Sídh féur-úaine Fionnachaidh, ⁊ Aillén mac Mioghna coimhainm an fhir ō a ttuccadh, ór ticceadh gach bliadhna co Teamhraigh ⁊ tiompán ina láimh ⁊ é ag seinm go saineamhuil, ⁊ cairche teineadh arna n-adhnadh ina anáil. Um Shamhuin do shonn-
radh ticceadh, .i. a líth-láithe na bliadhna, ⁊ do ionbhollcadh dá anáil an teine úaidh as a áil, ⁊ ro shéideadh a tTeamhraigh an teine sin ionnus co loiscceadh í cona turscor gach líth-láithe Samhna ar feadh shé mbliaghon *dēag*.

Fa gairid roimhe sin ō tuccadh cath Cnuca inar marbhadh Cumhall mhac Trēinmhóir le Conn Céad-chathach ⁊ re Goll mac Morna; ⁊ Aodh fa céad-ainm don chaithmhílídh, do Gholl," ol Oisín, "⁊ Dáire Dearcc céad-ainm Mórna ag na maithibh. Agus ro bhaof Uirghreann mac Luígh-dheach Chuirr, rí Luaighne Teamhrach, ina bhfarradh acc cur an chatha sin. Agus Luichett

3 cinn-bheo] sic. cf. leath. 192, líne 22, 'cinn-bhéc.'
14 n-adhnadh] recte 'adhnaadh' ?

na cCéad ro-dus-gon go géur neimhneach ar Aodh isin ccath, gur bhris a leath-roscc ina chionn. Conadh dhe sin giúil Goll don glain-fhéinniadh," ol Oisín; "⁊ do-chear-samh and sin le hAodh a ndíoghal a dheirce."

Agus ro ráidh Oisín na roinn ag deimhniughadh an deagh-sheancois amhoil atá sonn:

"Do ghon Luichead Aodh na cCéad a ccath Cnucha, nocha bréug:
Luichead fionn an ghaisccidh ghloin
le mac Dáire do-rochair.

As lais ro thuit Cumhall mór a ccath Cnucha na mór-shlóg
uime tuccadh an cath teann
um fhíanoigheacht na hÉireand.

Bhättor clann Morna san ccath
⁊ Luaighne na Teamhrach:
ba leó fíanoigheacht ffear bhFáil
frí láimh gach rígh go roi-ghráin.

Baoi mac ag Cumhall go mbúaidh,
an Fionn fuileach faobhar-chrúaidh,
Fionn ⁊ Goll, mór an modh,
trēn do-rōnsad[ar] coccadh.

1 ro-dus-gon] sic.
1 ar] sic.

Iar sin do-rōnsadar síth,
Fionn ⁊ Goll go ccruaidh-ghnfmh,
co dtorchair Banbha Sionna dhe
'man mhuic a tTeamhoir Luaichre.

5 Aodh ba hainm do mhac Dáire
gor ghaoth Luichead go n-áine :
ó ro ghaott an laighne trom
aire con-ráitear ris Goll.

10 Ó ro ghon Luicheat san ccath
deagh-mhac Mórna fa meanmnach,
ó sin ale ag gach aon
fa gnáithe Goll air nā Aodh.

Aodh.

15 As mé Oisín ffal mac Finn :
tudchais fá bhathois Tāilginn :
agam atá tar gach aon
fios aneithe d'fhiarfaigh Aodh.

Aodh.

20 Acht atá ní cheana," ol Oisín, "nochar
fhāccoibh Cumhall tar a éis acht madh tríar mac
namá, ⁊ nocharbh oirdheirc a ngaiscceadh dás
dhiobh-siomh, eadhōn, Fítheal an fáith-bhreach-
omh ⁊ Dithramhach an daigh-fhear, ⁊ nocharbh

3 dtorchair] ls. *ndorchoir*.

14 tudchais]=tudchas? .i. seandacht bhréige ar
tánag (cf. Sean-Ghaedh. *tuidched*).

18 mac] ls. *mach*.

ionann mátha[i]r dhóibh, uair Tarbhgha inghean
Eachdhach d'Érnaibh Mumhan máthair na deisi
si ro ráidheamar, amhuil as-beirt an sein-fhiliadh :

Fítheal déid-gheal, Dithramhach,
dhá mhac Cumhaill, crúaidh láthoir, 5
Tarbhgha inghean Eachdhach Muin
d'Érnaibh Mumhan a máthoir.

Agus rob i-sidhēin *cēid*-bhean Chumhaill gan
chonntabhairt, ⁊ Muirn Mhunchaoimh inghean P 141
Taidhg mheic Nuadhat a thiugh-bhean. Agus 10
as amhlaidh ro fhāccoibh-siomh an inghean taobh-
throm torrach acc tríall do *chum* an chatha dhó,
⁊ iar *marphadh* Chumhaill ann tuccadh rígh-
fhianaighacht Fhían Éreann do Gholl mhór-
gharcc mac Mórna. Ruccadh an mac maith sin 15
do Chumhall faromh," ol Oisín, "⁊ ro bhaof ar
foghail ⁊ ar díbheircc ó mhacaibh Morna aimsir
imchían.

Do-rinneadh feis Teamhra le Conn Cēad-
chathach ⁊ le cōicceadhaibh Érionn go haon- 20
tadhach. An tan bhádar maithe fhear nÉireand
ag tomhuil feisi na Teamhrach n íro rathoigh-
eadar ní eidir go ttānoicc Fionn mhac Cumhaill
isin ccuirm-tícc chuctha, ⁊ ní ro airis gur shuidh-

1 dhóibh] ls. *dhioibh*.

14 Gholl] ls. *Gholllt*.

eastar i fíadhnuisi Chuinn Chéad-chathaigh, Ghuill mheic Mhorna, 7 dheagh-dhaoíne an dúnaidh ina ttimchioll. Ba do gheasaibh 7 do ghnáth-airmeartuibh feisi na haird-Teamhrach 5 an ionbhaidh sin nach lamhthaoi fala inā friothorccain do chuimhníughadh an ccéin no bhíodh síad agā tomhuilt. Ro mhídh 7 ro mhóir-dhéach rí Éireand ar an macaomh ro shuidh ina fhiadhnuisi. Dóigh ámh nocharbh eólach in rí ináid áird- 10 mhaithe Érionn fair go sin.

Tuccadh a chorn dála i lláimh an rígh as a haithle, 7 tucc-samh don mhacaomh é; 7 iar P 142 n-ól dighe ro fhiarfúigh dhe créd fa combainm dhó 7 cia dár mhac é.

15 'Fionn mo chombainm-si,' ol sé, '7 mac do Chumhall mac Thréinnmhóir mē, 7 tánag do thabhairt mo láimhe id láimh-si 7 do dhēnamh cairdeas[a] 7 caradraidh riot, a Aird-rí.'

20 'Is mo chean-sa dhuit,' ol an rí, 'uair as mac ban-charad dhamh thú.'

Agus tucc Fionn ann sin a lámh i lláimh an rí, .i. Chuinn Chéad-chathaigh, 7 gabhois Conn an láimh 7 cuirios Fionn 'na shuidhe as a haithle ar ghualoinn a dheagh-mheic budhdhēin, .i. Airt 25 Éin-fhir, acc ól 7 acc aoibhneas athaidh fhada dā éis.

7 mhóir-dhéach] ls. *miór déach*.
16 tánag] ls. *idnoicc*.

Íar sin ro ēirigh an t-Aird-rí 'na sheasamh, 7 ro fhōccraigh d'fhearuibh Éreann aseannadh comh-thaoi do dhēnamh re haitheascc a n-ard-fhlatha. Ro laphuir-siomh as a haithle, 7 as eadh ro ráidh: 'Cidh bē d'fhearuibh Éreann,' ol sé, 5 'do choimhēadfadh an bhruighion so ar a losccadh d'Aillēn mac Miodhna go tráth ēirghe do ló amárach do-bhēaruinn a dhúthchas dō, gidh madh mór beg é.'

Ro bhādar fir Éireand go taoi tostaadhach ris 10 sin, oir nírbo soirbh la haon díobh dob eólach ar Aillēn an t-íomchoimhēad sin do ghabhāil re a ais, uair fir ghonta 7 mná re n-íodhnadhuihb do choideöldis risan cceól shír-bhinn shaineamhail no shinneadh 7 ro sheaphnadh an sídhaidhe sin 15 gacha Samhna go sonnradhach do losccadh na Teamhrach. P 143

Ro fhiarfaigh Fionn don ard-fhlaith as a haithle cia do chuirfeadh a ccoraighacht air ris sin do chomhall. 20

'Cūicceadh[aigh] Éreann,' ol an rí, 'Ciothruadh mac Fir Chaogad ó fhileadhaibh, seacht ndrúith 7 seacht n-óig-thighearnaidh, do ráthaibh 7 do ro-urrachaidh uaim-si don tí dā ttiocfadh Teamhoir d'anacal co tráth ēirghe do ló amárach risan 25 ccomhadh ucchat do chomhall dó.'

5 Cidh] ls. *chidh*.
18 fhiarfaigh] ls. *fhiarf*. Tá an líne is gnáthach a bheith ós cionn an tarna f stracuithe den ls.
19 chuirfeadh] ls. *chuirfeadha*.

Gabhus Fionn and sin do láimh Teamhair cona *tursgar* do thré-choimhéad an adhaigh sin ar a losccadh. Baoi ócclách grádhá do Chumhall mac Tréimhóir an tan sin a ccoimheadacht an rígh, .i. Fiacho mac Congha. Ro labhair-siomh re Fionn ann sin, 7 is eadh ro ráidh:

'Maith, a Fhinn,' ol sé, 'créad an lúagh do-bhéarthá dham-sa dá ttabhroinn sleagh amhnus áith dhuit do nár teilccceadh urchor n-iomroill ríamh?'

'An lúach iarrfair orm acht go raibh acom.'

'Is eadh farram ort,' ar an t-ócclách, 'gidh becc gidh mór do rath nō do ro-ch[on]ách bhias agad, d'fhiachuibh ort meisi do bheith ar do dheis-
láimh a tTigh Miodhchúarta 7 a ngach ionadh oile ol-cheana in ccéin mhairfid, 7 trían do chogair 7 do chomhairle bhe[i]th accam mur an ccéadna.'

'Ro-d-fia sin gan amhras,' ol Fionn.

Tucc-samh an tshleagh d'Fhionn faromh 7 ro ráidh riss an tan do chluinfeadh an ceól caoín coimh-mbinn acc Aillén do choimhsheinm, a cinn-bhéc do bhúain d'faronn na sleighe 7 a rinn do chur re a édan, 7 nach léiccceadh foghrán na sleighe neimhe dhō codladh.

Ro éirigh Fionn and sin a bhfiadhnúise bhfear nÉirionn 7 do ghlúais roimhe do choimhéad na Teamhrach, 7 tucc Fíacho mac Congha sleagh 7 sglath dhó cen fhios do mhacuibh Morna. Beireas an sleigh 7 an sglath lais, 7 téid ar fhaithe na

Teamhrach; 7 níor chían dó an tan at-chonnairc Aillén mac Mighna chuicce 7 a cháor theineadh as a mhuinēl do losccadh na Teamhrach far seinm an cheōil dhó, óir do shaoil, gach aon dá ccluinfedh a fhoghar nō a fhosccadh, go ccoideōladh lais cen mhoille; 7 nochan amhlaidh do-righne Fionn, uair do chuimhnigh ar an teaccoscc tucc Fíacha mac Congha dhó, ionnus gur ghabh greim dhó, co nár léicc neimh na sleighe dhó tionnabhradh do dhéanomh; 7 far séideadh na teineadh d'Aillén do chuir Fionn an brat corcra ceathir-fhillte baoi uime a n-aghaidh na teineadh ionnus go ttarla an ccaoír isin mbrat, 7 rucc lais ar luaith-shiobhal an ccaoír 7 an brat in ccé[i]n do fhéad, 7 nochar chían sin, ōr dob éiginn dó an brat do theilccin úaidh, 7 do-chuaidh an teinidh seasccadh traighidh a ttalmhain far losccadh in bhrait di. Gurab Árd na Teineadh ainm an áird 7 conadh Gleann an Bhruit ainm an ghleanna.

Ciodh trá acht, ō do rathoigh Aillén a dhraoicht do chlaochló air an aidhche sin 7 losccadh na Teamhrach do mheith fair, do ghluais tar a ais d'ionnsoighidh Síthe Fionnachaidh go mullach Sléiphe Fúaid, 7 Fionn ar deabhaidh ina dhían-leanmhuin ion gach conair ina ngabhadh. Agus

12 uime] Scaoileadh é seo ar an nod so leanas: u istigh i b mór. cf. Stokes, 1730, *ime*.

13-14 7 rucc . . . brat] scríobhtha fé dhó sa Is.

19 Gleann . . . ghleanna] Is. *ghleann ainm an bhruit* (líne fé *bhruit*) *ghleanna*.

an tan baoid Aillén acc dorus-bhéil na deigh-shídhe
 anonn, tucc Fionn a mhér a suaithneamh na
 sleighe so-dhíobhraicthe, ⁊ ro bhocc ⁊ ro bhear-
 taigh í, ionnas co ttānoicc lán lana óla *cēad* do
 5 sponc-aoibhliph teineadh trícheimh-*ruaidhe tar*
 thréan-ionnsmaibh na seamainn-shleighe sídh-
 chrann-bhláithe sáir-dhénmhaighe sin, ⁊ tucc
 urchor ághmhar urmhaisneach ar Aillén di, ionnus
 cco ttarla a cceart-lár a dhroma an duabhais-
 10 shleigh ann, gur cuireadh a chroidhe 'na lía dhubh-
 fhola *tar* a bhéil seachtair. Agus táinic a mháthair
 dā ionnsoicchiadh, .i. Cuach an bhain-líaigh a
 Bhóirche." Agus do ráidh Oisín na roinn :

P 146 "Do ghéothh Aillén mac Mighna
 15 do shleigh Fhíacha mheic Ciongha,
 don ghaí bhóidhbha, don bhiorgha,
 arm do ro tháoth óicc odhbha.

20 Ro *budh* súairc sin, ro *budh* suairc,
 Aillén mac Mighna a Slíabh Fuaid :
 lúaithe é nā gaoth *tar* fhiodh
 tan no thēigheadh 'na rioth rúaicc.

Ro *budh* suairc sin, ro *budh* suairc,
 Aillén mac Mighna a Sliabh Fúaid :
 fa shé *dēag* ro loiscc Teamhraigh :
 25 gairid lé a mheanmuin an chúairt.

10 cuireadh] ls. *chuireadadar*.
 14-17 Tá an rann go léir truaillighthe, go mór mhór
 an líne deireanach.

Ro *budh* súairc sin, ro *budh* suairc,
 Aillén mac Mighna a Slíabh Fúaid :
 nō go ttorracht Fionn na bhfleadh
 rob aoibhinn a reabh 's a ruaig.

Aillén mac Mioghna, miodh cuill 5
 ro mheasccadh mac an Duinn Deircc :
 ionmhain a lámh ghasda gheal,
 fear ro *budh* mór seadh ag seilcc.

Grādh ban Brogha Mheic an Óc
 Aillén do ród Mhuighe Breagh, 10
 mac na bain-leagha a Slíabh Fúaid,
 minic a chúairt go mnāibh fear.

A nEamhoin Abhlaigh na n-én
budh slighe dhéur dh'aphra mná :
budh huchbhadhach teaghlach Lir 15
 do bheith in fhir a leacht lán.

Aillén mac Mioghna, mionn súl,
 dursan dúinn an toiscc ro thaoth :
budh easbhaidh do bhiathadh badhbh
 do rinn arm ngéar ó ro gaothh. 20

Do.

Ro mheas a mháthair and sin an tshleagh do
 bhúain as Aillén, ⁊ nochar fhéad a bhecc do thar-

7 gbeal] ls. *ghlan*.

raing as di. Táinicc Fionn isin sídh, 7 ro tharraing an sleigh as, 7 ro dhithcheann é, 7 tucc an ceann leis ar ccúl co Teamhraigh, 7 ro chuir an cheann ar bhior-chuaille bódhbha, 7 ro bhaoi
 P 147 5 ann gur éirigh an ghrian ghlan-ruithneach ós a ciorcuill trom teinntighe, ionnus gur shoillsigh easa 7 inbheara.

Ro éirigh an t-Aird-rí ann sin 7 téid ar faithche na Teamhrach co maithibh bhfeor nÉrionn uime.
 10 Ticc Fionn co Conn ainnsidhe 7 ro laphuir ris 7 as eadh ro ráidh:

'Acc so dhuit, a Aird-rí,' ol eisiomh, 'ceann an fhir do loisceadh Teamhuir gacha Samhna go sonnradhach, 7 a fheadán 7 a thiompán 7 a
 15 chairche ciúil codalta. Agus dar leam,' ol sé, 'do sháoras Teamhuir ar a tréun-losccadh amháil do gheallas.'

'Is deimhin go ndearnuis,' ar cāch a ccoit-chinde.

20 Ro lfonadh láthair and sin le Conn 7 le maithibh fhear nÉrionn dia fhios cia do-dhēandaóis re Fionn. Acht atá ní cheana, is í comhairle do cinneadh leó rígh-fhianaigheacht fhear nÉreann do thabhairt d'Fhionn do réir mar do bhí agā athair,
 25 ag Cumholl, 7 a rogha ag Goll mac Mórna Éire d'fhágbhail nō a lámh do thabhairt a lámh Fhinn.

Ro ráidhsiot-siomh an t-aitheasc sin re Goll,

16 sháoras] ls. *shórais*.

17 gheallas] ls. *gheallais*.

7 ro innseadar dhó go ttuccadh ceannus na bhFían d'Fhionn 7 ro fhiarfaighsat de cia dhíobh sin rogha do-bhéaradh. Ro ráidh-siomh nach ffúicfeadh Éire don chur sin, 7 go ttiobhradh a lámh a lláimh Fhinn do shlānocchadh geallamhna an
 5 rígh 7 na n-urradh do-chúadar a ráthaigheacht air, agus nach mór an tairbhghe do bhiadh acc
 P. 148 Fionn o Fhianaibh ar a shon sin acht mur do bheith aicce-siomh, 7 gur mhaith lais dā madh daoine clanna Baoisgne d'umhlachadh d'Fhionn
 10 tairis féin an t-adhbhar aimhréitth sin d'fhāccaibh chuctha do chum a marbthha 7 a múdhaigthe co huilidhe.

Tucc Goll a lámh a lláimh Fhinn ann sin ria ccách 7 tuccsat an Fhian ar-cheana a lámha dhō
 15 mur an ccéadna. Ro bhaoí Fionn isin rígh sin nō gur básaigheadh é i n-All an Bhruic a Luachair Dheaghadh. Agus as don tsleigh ad-bheiridh-si, a Ilbhreac," ol Oisín, "im láimh-si do-ríghneadh an gníomh sochair sin d'Éirinn, 7 Biorgha a hainm
 20 bunaidh, 7 as dā taóph fuair Fionn gach rath 7 gach ro-chonāch dā bhfúair."

"Conguibh-si an sleigh ad lámh, a Oisín, d'eaccla go ttiocfadh Lir do dhíoghail a eóin oruinn."
 25

Is ann sin ro tóccbhadh a ccuaich, a ccuirm, 7 a ccopáin leó, 7 ro bhádar acc ól 7 acc aofbheas an adhaigh sin.

7-13] Ní huiriste na línte seo 'thuisgint.